

ERDÉLYI MÚZEUM

XIV. kötet.

1897.

VIII. füzet.

Történelmünk dicsőítése.

Ezredéves történetünket legújabbán két oly páratlan fejedelmi kitüntetés és dicsőítés érte, a mely nemcsak honfitársaink lelkét gyújtotta lánggra s szívét árasztotta el édes gyönyörrel, de méltó feltűnést keltett messze hazánk határain túl is, és visszhangozni fog még sokáig ország-, világszerte.

Egyik: II. Vilmos német császár és porosz király pohárköszöntője, melyet magyarországi látogatása utolsó napján szept. 21-én Buda-várában a búcsúlakomán tartott; a másik: Ő Felsege a mi szeretett királyunk nagylelkű elhatározása (szept. 25.), melylyel történetünk tíz kiváló alakjának Budapesten szobrot emeltet.

A kettő egymást mintegy kiegészíti. A német császár dithyrambjja lelkes szavakban dicsőíti a magyar történetet, a magyar király elhatározása emléksobrokban örökíti meg e magasztalt történelem egyes kiválóbb alakjait: két hitlejtsőt; az alkotmányt védő erdélyi fejedelmek kettejét; két hős hadvezért; egy trónvédelmezőt, a szathmári béke szerzőjét; egy történelírót; egy jogtudóst s egy nemzeti dalnokot.

Ez a két fejedelmi tény annyira felül emelkedik a napi események s az actualis politika felett s mindkettőnek oly messze kiható történelmi jelentősége van, hogy ezeket folyóiratunk lapjain is meg kell örökítenünk.

Ő Felsege a király köszöntője II. Vilmoshoz:

Benső örömmel eltelve a látogatástól, a melyet Felseged leróni oly kegyes volt, különös meglelégedésemre válik, hogy Felsegedet ezúttal magyar székesfővárosomban üdvözölhetem. Üdvözlöm Fel-

ségedben a hű barátot és szövetségest, a kitartó munkatársat a béke nagy munkájában, a melynek legjobb erőink mindenkor szentelve legyenek s meg levén győződve az érzelmeik egyformaságáról, a melyek bennünket e magasztos földadatnál vezérelnek, Felséged egészségére ürítem poharamat e kiáltással: Vilmos császár ő felsége sokáig éljen!

II. Vilmos császár németül s zárószavait magyarul mondott köszöntője ez:

A legmélyebb hála érzelmeivel fogadom Felségednek oly szíves üdvözlését.

Felséged meghívásának köszönhetem, hogy ellátogathattam e főnséges városba, melynek nagyszerű vendéglátása valósággal meghódított.

Rokonszenves érdeklődéssel kísérik mi otthon a lovasias magyar nép történetét, melynek hazaszeretete közmondásossá vált, s a mely az ő küzdelmekkel teljes multjában nem habozott javait és életét áldozni a kereszt védelmében.

Zrinyi és Szigetvár: az ilyen nevek még ma is megdobogtatják minden német ifjú szívét.

Rokonszenves csudálattal kísértük az ezredéves születésnap ünnepét, melyet a hű magyar nép szeretett királya köré seregelve, meglepő főnséggel ünnepelt.

A büszke műemlékek tanúságot tesznek műérzékéről; a Vaskapu bilincseinek széttörése pedig új utakat nyitott a kereskedelem s a forgalom előtt, s Magyarországot mint egyenjogút illesztette be a nagy kulturnépek sorába.

De a mi rám Magyarországon való tartózkodásom, kivált pedig budapesti fogadtatásom alatt a legmélyebb hatást tette: az a magyarnak lelkes odaadása Felséged fenkölt személye iránt. De nemcsak itt, hanem Európában s különösen az én népemben is ugyanez a lelkesedés lángol Felségedért, a melynek én is részesül batorodom magamat vallani, a midőn fiú módjára, mint atyai barátomra tekintek föl Felségedre.

Hála Felséged bölcseségének, népeink üdvére kötött szövetségünk szilárdul áll és tölbonthatatlanul s régóta őrzi és ezentúl is őrizni fogja Európa békéjét.

A Felségedért való lelkes odaadás, bizonyos vagyok benne, ma is úgy lobog Árpád fiainak szívében, mint hajdanában, a mikor Felséged nagy ósanyja felé kiáltották: »Moriamur pro rege nostro«.

Ezeket az érzelmeket kifejezve, mindazt, a mit mi Felségedért érezünk, gondolunk és kérünk, abban a kiáltásban foglaljuk össze, a melyet minden magyar ember utolsó lehelletéig hangoztat (s a következőket magyar nyelven mondta): *Éljen a király!*

*

Ő Felsége szept. 25-én a következő kéziratot intézte a magyar miniszterelnökhöz:

Kedves báró Bánffy!

Óhajtván, hogy magyar székeslővárosomnak erre alkalmas terei oly kisebb méretű szoborművekkel láttassanak el, melyek midőn a várost díszítik, egyszersmind a múlt idők azon kiváló alakjainak emlékét örökítik meg, kik a nemzeti élet különböző téerein kitűntek, udvartartásom költségeinek terhére több évre terjedő beosztással megfelelő összegeket engedélyezek arra a czélra, hogy

a keresztény vallásért vértanúságot szenvedett *Szent Gellért* csanádi püspököt, a hitbuzgó *Pázmány Péter* esztergomi érseket, *Bocskay István* és *Bethlen Gábor* erdélyi fejedelmeket, *Hunyadi János* és *Zrinyi Miklós*, a haza és a kereszténység hős bajnokait,

Pálffy János gróf, Magyarországnak a trón védelmében nagy érdemeket szerzett főhadparancsnokát,

a honfoglalás történetét író *Béla király névtelen jegyzőjét*,

Verbőczy István, Magyarország nagy hírű jogtudosát és annak népszerű lantosát *Tinódy Sebestyént* ábrázoló szobrok készíttetésének és megbízom Önt ezen elhatározásomnak végrehajtásával.

Budapest, 1897. szeptember 25.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

BÁNFFY BÁRÓ s. k.

*

A nemzet a lelkesedés s a hálás érzelmek sokféle nyilvánításával fogadta és viszonzta e fejedelmi kitüntetésekét. Az ország törvényhozása Ő Felsége nevenapján (oct. 4-én) a következő hódoló és köszönő felirattal tolmácsolta a nemzet háláját:

Felséges Császár és Apostoli Király! Legkegyelmesebb Urunk!

A magyar országgyűlés képviselőháza hálával és hódolattal vett tudomást Felségednek folyó évi szeptember hó 25-én kelt azon fenkölt elhatározásáról, melyben nemzeti életünk, elmúlt századaink kimagasló alakjait megörökítő szoborműveknek a székes főváros terein felállítását, saját udvartartása költségeinek terhére, méltóztatott legkegyelmesebben elrendelni.

A fejedelmi bőkezűség egymagában, a melyet Felségedtől hosszú időn át tapasztaltunk, a hála érzelmeivel tölt el bennünket.

De a mi a lelkesedés lángját keltette fel milliók és milliók szívében, abban áll, hogy az a királyi érzés és gondolat, mely a legfelsőbb kéziratot sugalta, egy és ugyanaz azzal az érzéssel és gondolkodással, melylyel a nemzet múltja iránt viseltetik.

Király és nemzet összerorva a múlt iránti érzésben, egyaránt át vannak hatva attól a meggyőződéstől, hogy csak az az ország és nemzet számíthat hosszú fennmaradásra, mely kegyelettel tekint vissza őseire és a mely megszívleli ama nagy tanulságokat, melyeket a múlt küzdelmei, dicsősége és hanyatlása egyaránt feltárnak előtte és melyeket történetébe Annak keze irt be, ki királyoknak és nemzeteknek törvényt szab.

Szívünkben — ama törvénycikkelybe is beiktatott — királyi szóval, melylyel Felséged hű népe iránt törhetetlen bizalmát nyilvánította, s múltunk tanúságaként felmerülő ama meggyőződéssel, hogy erős a király és nemzet, midőn törekvéseiben össze van olvadva: Felséged vezérlete alatt bizalommal nézünk a jövő minden küzdelmei elé és midőn Felségedet kérjük, hogy hódolatteljes hálánk kifejezését fejedelmi megszokott kegyességével fogadni méltóztatassék, kérjük a Mindenhatót, hogy azt a királyt, a ki a lelkesedésnek, az erők egyesítésének és nagy czélokra irányzásának hatalmát bírja és a királyi családot, melynek sorsa a nemzetével összeforrt, tartsa meg mindenkor szent oltalmában, kik legmélyebb alattvalói tisztelettel és hódolattal vagyunk

Császári és apostoli királyi Felséged

legalázatosabb szolgálói

*Magyar-, Horvát- és Szlavonországnak
országgyűlésileg egybegyűlt képviselői.*